

Markedet, den store fortælling (Kommentaren til uge 45, 2011)

De store filosofiske spørgsmål om pengenes realitet har meldt sig hos mange normalt begavede bedsteborgere. Rigtigt meget i den store fortælling om vores funktion og plads i verden er holdt op med at hænge sammen, og det er begyndt at skure fælt på den indre skærmterminal hos forbrugeren af de alt for let fordøjelige/fordærlige forklaringer på, hvordan verden hænger sammen økonomisk.

Det vi tror på, det meningsfulde i vore små heroiske bidrag til udviklingen, produktionen og vor komplimenterende rolle til det økonomiske system med forbrug af varer, ydelser og bekvemme budskaber om selv samme, ja det er begyndt at lugte underligt.

Det kan godt være, at økonomien og den store fortælling langt fra er slut, død og borte, men den er altså begyndt at tage sig anderledes ud! Der er noget råddent over det, og det er ikke bare i staten Danmark, at der er noget galt. Det er noget større!

Pengeværdierne, vækstbegrebet, forestillingen om økonomisk udvikling er anfægtet. Der er noget pseudo over selve begrebet penge, som er ved at komme til udtryk hos de millioner af små svage sjæle, der ellers har levet fast forankret i forestillingen om den store økonomis velsignelser.

Det handler om finanskrisen, de folkelige reaktioner mod finanssektoren og de folkevalgtes prostitueret af offentlighedens midler med deres patetiske forsøg på at redde de ekstremt højtflyvende inden for den finansielle sektor – en sektor, der på grund af den massive bistandshjælp, som man modtager fra det offentlige, staterne, nationalbankerne, centralbankerne, umuligt kan betegnes som liberal, uanset hvor meget man netop hævder sit krav på redning, ud fra forestillingen om at repræsentere markedet, det liberale marked, markedsfundamentalismen, der skulle være løsningen på alverdens problemer!

Det er her, at vi finder det gigantiske paradoks bag forsøget på at skabe den store forkromede fortælling om udviklingen, mekanismen bag og forklaringen på den direkte vej til det, der skulle være den bedste af alle verdener.

Paradokset består i, at man har sat markedet ud af kraft med det offentliges forsøg på at redde det. Dette skred har efterladt lidt utilsigtede virkninger der hjemme, hvor det storforbrugende, storsvinende, selvfede segment sidder og konsumerer fortællingen om verdens sande tilstand og sin egen rolle i det hele. Sammenhængen er skredet, og man har fået lidt af en fornemmelse for det, trods alt, selv om der ikke er ret mange hjemme hos forbrugerne af de mere eller mindre glade budskaber m.m.

Markedsfundamentalismen er en ideologi. Som ideologi lever markedsfundamentalismen. Men markedet, ja det er gået under for længe siden. Det er nemlig med markedet, som det er med det liberale landbrug; man dyrker ideologien, forestillingen om det frie marked, men i realiteten så bruges forestillingen, det ideelle billede på markedet, som undskyldning for at få snabelen helt ned på bunden af de offentlige kasser, der er tomme af samme grund.

Lige ledes med finanssektoren, der har fået stillet intet mindre end fire bankpakker til rådighed af de danske folkevalgte. Den offentlige debat om indholdet mangler. Der, hvor konsekvenserne for det offentliges økonomi er blevet antydnet – fx med en nøgtern konstatering af, at de første 3 pakker har kostet staten 6 milliarder (kun et meget lille beløb, i forhold til det staten risikerer at skulle udbetale i tilfælde af at alle de midler, som man har kautioneret for, skulle falde til betaling) – bliver broderparten af mediers og politikeres energi brugt på at anfægte budskabets lødighed, og italesætte det som ”et politisk budskab”, dvs. som noget der hverken er sandt eller falskt. Den taktik kan man altid gribe til. Det kræver ingen kompetencer og virker altid efter hensigten, fordummende og uforpligtende.

De principielle aspekter ved bankpakkerne, især ved bankpakke IV, er ellers så påfaldende brud på alt, hvad man officielt går ind for ideologisk.

I pakken omtales et antal ”systemisk vigtige banker” som for vigtige til at lade falde for markedets lov. Dvs. de er for vigtige for hele den danske finansielle sektor, til at staten kan lade dem falde. De skal hjælpes, have mulighed for at overtage mindre sunde banker, hvilket føres ud i livet på den måde, at statens skraldespand, Finansiell stabilitet, går ind og overtager mindre lødige aktiver i de banker,

som de vigtige banker kunne tænke sig at overtage, og ved at man giver de systemisk vigtige banker forskellige former for medgift, når de overtager de sunde rester efter de usundes nedtur. I forvejen har man uanet kreditmuligheder hos nationalbanken til en diskonto på 1,25 % p.a.

Begrebet ”sundhed” trænger i den sammenhæng til et serviceeftersyn. Selve (statens, det offentliges heldsende indgreb) distinktionen mellem sundt og usundt falder nemlig ind under det usunde, hvorfor terapien virker mod sin hensigt!

Markedet bliver altså sat ud af kraft med forsøget på at redde det: Evt. overskud ved bankvirksomheden får lov til at blive i sektoren, men underskud i sektoren nationaliseres, under henvisning til, at staten er nødt til at ofre sig for markedet, ellers kan markedet, der som sagt er løsningen på alle vore problemer, jo ikke stå selv.

Det virker underminerende i forhold til sektorens ansvar for egne handlinger. De store kan overtage de små med statstilskud og i øvrigt risikofrit satse hele butikken, for risikoen er overtaget af det offentlige, hvor gevindsten stadig tilfalder de store statssubsidierede systemiske banker! Det har intet med et frit marked at gøre.

Resultatet er, at staten, der jo er problemet i markedsfundamentalistisk forstand, altså ideologisk men ikke i realiteten, ofrer sine sidste ressourcer i forsøget på at redde det, der i ideologisk forstand skulle være løsningen på alle problemer, men som i realiteten er problemet.

Dansk landbrug er offer for samme misforståede form for terapi. I rigtigt mange år har man råbt op om, at særligt de danske bønder havde krav på offentlig hjælp, da de jo var nogle af EU's vigtigste fødevareproducenter. Det offentlige skulle ikke hjælpe dem, der alligevel ville gå ned på markedets præmisser, men derimod de mest effektive, altså dansk landbrug, der står for noget af det mest kapitalintensive og i økologisk forstand mindst bæredygtige landbrug i hele verden.

Støtten er som konsekvens af denne sære logik faldet tungt til dansk landbrug. Investeringerne i produktionen er foretaget med baggrund i offentlig støtte, og prisstigningerne på jord, produktionsanlæg, kemi og forskning er sket på baggrund af selv samme. Uden støtte ville produktionen således have været mindre kapitalintensiv, nu hvor problemet netop er, at dansk landbrug ikke kan bære sin gældsbyrde længere! Den finansielle sektor og de offentlige støttemidler har drevet dansk landbrug ud i den største gældskrise, som en sektor nogen sinde er set i dansk økonomi, fuldstændigt lige som den finansielle sektor i det hele taget, og som del af forklaringen på den finansielle sektors problemer.

Man skylder mere end 350 milliarder kroner væk, og har mere end svært ved at leve op til sine gældsforpligtelser.

Når hele den finansielle sektor i dag har problemer, så skyldes det altså også dansk landbrug, et erhverv med en ideologi, der er så tyk, at man umuligt kan se sig selv for den, dvs. en ideologi, som den finansielle sektor selv går i skjul under.

Under dække af markedsfundamentalistisk ideologi har man gjort dansk landbrug til det mindst økonomiske, mindst bæredygtige og tungest subsidierede erhverv af alle. Den finansielle sektor har en del af skylden for det, lige som man selv er drevet af misforståede markedsfundamentalisme i det statslige apparat, der heller ikke fatter logikken i sin egen adfærd.

Hele den vestlige verden er drevet af en pengeøkonomi, der de sidste 30 til 40 år har mistet jordforbindelsen.

Monetarismen, Milton Friedmans pengefilosofi, er den sejrende økonomiske ideologi, dvs. den ideologi, der har vundet indpas i den vestlige verdens økonomiske selvforståelse. Den vandt indpas som en reaktion på udviklingen i 1970'erne, der var præget af inflation, prisstigninger på især arbejdskraft, ressourcer og varer. De store underskud på de daværende offentlige budgetter blev finansieret med seddelpressen. Men inflationen i priserne skete den gang ikke så meget i kapitalværdierne. Monetarismen satte ind med stramninger over for de offentlige budgetter, krav om tilbageholdenhed hos lønmodtagerne. Inflationen og grundlaget for udstedelse af lånepenge blev på den måde flyttet over på de faste værdier og mere flydende kapitalværdier. Desuden skete der også det lige i begyndelsen af 1980'erne, at man fandt en del olie, bl.a. i Nordsøen, hvorfor inflationen i priserne på energi faldt igen. Men nu er olien ved at være brugt, hvilket forklarer inflationen i priserne på energi, og dermed alle andre varer og ressourcer, der kun kan stilles til rådighed for markedet med anvendelse af energi.

Den måde, som man sætter penge i verden på, er den samme i dag, som den har været stort set lige siden, at man opgav forestillingen om, at penge skal svare til en form for reel værdi, for at kunne fungere som pålideligt betalingsmiddel. Guld-foden blev opgivet i 1972, fordi USA ikke kunne finansiere sin krig i Vietnam uden at lade seddelpressen køre fuldstændigt uafhængigt af USA's beholdning af guld. Og forestillingen om kapitalværdier, som udtryk for værdier i sig selv, svarer lige så lidt til noget, som pengeværdierne i det hele taget. Penge er gæld, ikke andet, og kapital er gæld.

Den vestlige verdens forskellige valutaer eksploderede i 1970'erne, hvad pålydende værdi angik, og der manglede da heller ikke penge i samfundet, men prisstigningerne svarede på ingen måde til realitetens værdier eller omsætningen i det hele taget.

Det, man ville med monetarismen, det var at begrænse værdistigningerne til at finde sted der, hvor værdierne allerede var akkumuleret som kapitalværdi. Derfor var det om at forhindre at staterne fik penge ved at sælge obligationer, statslige lånebeviser, som nationalbankerne efterfølgende købte med rede penge, drivvåde direkte fra pressen og uden omkostninger af betydning for andre end dem, der

måtte se deres kapitalværdier udhulet af samme årsag. Det var mekanismen bag den generelle inflation den gang.

Monetarismens budskab handler om, at pengemængden må holdes stabil, for så skal markedet nok sørge for resten. Sagen er bare, at inflationen, pengemængdernes forøgelse, er fortsat efter at monetarismen, og markedsfundamentalismen er slået igennem i form af liberalisering af finanssektoren og begrænsninger i forhold til statens mere traditionelle rolle som iværksætter og udsteder af penge. Prisstigningerne er sket på kapitalværdierne. Og pengene er blevet sat i verden som lån i kapitalværdier.

Det fungerede så længe, at priserne på kapitalværdier steg. For så længe, at de gældsatte kapitalejere kunne finansiere deres gæld med stiftelse af yderligere gæld, lån optaget med sikkerhed i fortsat stigende priser på kapitalværdier, ja så var det muligt at fortsætte tilførslen af penge til markedet, den finansielle sektor. Det gik, dog med større og større afbræk, kriser. I 1987 var der en krise, i 1991, omkring 2000 brast it-boblen, i 2003 faldt de to tårne og i 2007 sprang den nuværende finansielle krise ud.

Priserne på kapital er faldende i øjeblikket, dvs. grundlaget for udstedelse af lån, penge, falder af samme årsag. Derfor fattes samfundet penge! Samfundet er gældssat til op over ørerne, nu også staterne, der fanatisk ofrer sin købekraft i forsøget på at tilføje den finansielle sektor likviditet.

Det er ikke kun Grækenland, der er gældssat. Problemerne er generelt de samme inden for Euroen, hvor man har fraskrevet sig mulighed for at underminere ikke bare staternes gæld med seddelpressen, men gældsbyrden i det hele taget. Det er især tyskerne meget imod at man gør, fordi det jo vil være med til at skabe den inflation, der også underminerer værdien af alle de aktiver, tilgodehavender, som nationens finansielle sektor ligger inde med.

De tabende stater inden for unionen er i gæld til resten af verden men især til de store stærke finansielle centre inden for unionen. Det er ikke for at redde Grækenland, at Merkozy (sammenskrivningen af Merkel og Sarkozy) kaster offentlige og ECB-midler efter denne fallerede stat. Det er for at redde sin egen finanssektor, der mister mange af sine aktiver, når man skal afskrive tilgodehavender hos taberne på det indre marked. Man kan sige, at centrene har sejret ad helvede til. Deres succes er så stor med hensyn til det at skrive taberne i debet, at taberne ikke kan honorere kravene på betaling længere. Vinderne har akkumuleret alt for urealistiske krav på fremtidige ydelser hos taberne. Det er blevet opfattet som værdier, hvad det dybest set ikke er. Verden bliver jo ikke rigere af at skrive veksler på sig selv, heller ikke selv om veksler, gældsbeviser, penge er nødvendige for at få de daglige udvekslinger af ydelser og varer til at glide.

Den medicin, som Merkozy foreskriver taberne, er som skåret ud af en lærebog, der handler om, hvordan man slagter de sidste rester af en stat. Kapitalkoncentrationen er gigantisk inden for EU. Den er lige så koncentreret som gælden er gigantisk i randområderne til deres sejrende kreditorer. Aktiver svarer nøje over ens

med passiverne. Merkozy har vundet, hvad taberne har tabt. Og de får ikke noget ud af deres sejer ved at slagte tabernes stater! Tværtimod, så ødelægger man Grækenlands muligheder for at komme på fode igen, ved at smadre landets interne økonomi, dræne det for likvider. Det eneste, som de centrale økonomiske magter kan få ud af landet, det er de sidste statslige og forbrugerejede aktiver, forsyningsselskaber, institutioner og virksomheder. Det er så også, hvad man går målrettet efter. Sælg alt hvad der er offentligt og forbrugerejet til os! Det er kravet, som det lyder fra Tyskland og Frankrig til PIIGS-landene (Portugal, Irland, Italien, Grækenland og Spanien), for blive sat yderligere i gæld!

Det er ikke udtryk for et frit marked. Det er udtryk for en form for statsdannelse, der er skabt med det formål at underlægge randområderne inden for hele det europæiske fællesskab de statssubsidierede finansielle centre, der har dikteret den politiske udvikling over de sidste 30 til 40 år. Det er hamrende udemokratisk, det er ikke godt for den almindelige velstand, hverken centralt eller decentralt inden for EU. Men det er politisk og magtlogisk fantastisk effektivt.

Større genistreg i rent politisk forstand er aldrig set. Selve den økonomiske ideologi har her en gang for alle vist, hvor effektivt den kan bruges til at beherske staten, markedet og en hel verden, til skade for menneskeheden, naturen og livet.

Det er markedsfundamentalismen i sin ideologiske form der har sejret, ikke markedet, for det kunne aldrig være sket uden de misforståede udgaver af staten, centralbankerne og de internationale institutioner, der på ingen måde er udtryk for noget frit marked. Disse store globale organisationer er selvfølgelig ikke selv udtryk for det marked, som de afstikker rammerne for.

De repræsenterer politisk magt, overnationale, statslige, institutioner, IMF, ECB, FED osv. De har spændt staternes mere demokratiske institutioner for deres egen magt, der i realiteten er fuldstændigt uliberal, overnational politisk magt, forklædt som markedsideologi, men i realiteten institutionelt overstatsligt diktatur¹.

Mvh Steen
Odense d.13/11 2011

[Artikler af Steen Ole Rasmussen](#)

Ugens kommentar af Steen Ole Rasmussen:

[Uge 44, 2011](#)

[Uge 43, 2011](#)

[Uge 42, 2011](#)

[Uge 41, 2011](#)

[Uge 40, 2011](#)

[Uge 39, 2011](#)

[Uge 38, 2011](#)

¹ <http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,druck-796932,00.html>

[Uge 37, 2011](#)
[Uge 36, 2011](#)
[Uge 35, 2011](#)
[Uge 34, 2011](#)
[Uge 33, 2011](#)
[Uge 32, 2011](#)
[Uge 31, 2011](#)
[Uge 30, 2011](#)
[Uge 29, 2011](#)
[Uge 28, 2011](#)